

Съществени различия могат да се наблюдават не само в демографското поведение, но също и в нагласата за броя на децата в едно семейство. Според извадковото изследване на раждаемостта и репродуктивното поведение, съпътстващо преброяването, за ромите, както и за българите основен приоритет заема двудетното семейство като репродуктивен идеал [приложение 5]. Въпреки това за ромите нагласата да имат трето дете е все още силна, докато при българите едното дете започва да се превръща в идеален модел.

Статистическият анализ на данните откроява като основна причина за отлагането на раждане на дете или изобщо отказа от второ и следващо раждания с безработица, други икономически причини и недостиг на средства (*Белчева 2004*), но практически не обяснява разликата в първите раждания и репродуктивните нагласи, които се дължат на културните различия между ромската етническа група и макрообществото.

Фактически, процесите свързани с раждаемостта и репродуктивното поведение на ромите днес могат да бъдат обяснени с някои промени в колективната идентичност, които настъпват успоредно със социалните промени в България. В актуалната ситуация на социални трансформации и преход в социалните нагласи и ценности, културната идентичност се изгражда върху ценности, мислени като изконни. “Корените” се изграждат на основата на представи за “минало”, за “традиция”, за традиционни ценности. Те се реконструират по спомени от семейството или се формират чрез информационния поток на средствата за масово осведомяване (*Бокова 1998*). Вероятно именно това се случва с ромското репродуктивно поведение. Вторите и следващите раждания спадат именно поради откритите от статистиката характеристики: влошено икономическо състояние и социална несигурност. Същевременно първите раждания се увеличават и се изместват към по-ранни възрасти, защото това е моделът на традиционна социализация. Без раждане жената не би могла да стане пълноценна жена.

Това, на което искам да акцентирам е, че раждаемостта при ромите в България също намалява. Да се говори за демографски “бум” сред ромите не е коректно, защото той не съществува. Съществува твърде рязък спад сред останалото население. Не е коректно също да се говори и за “ниска сексуална култура” (*Мирчев 1998*), защото това е просто различна репродуктивна култура.

3.3. Икономически стратегии

Резултатите от изследването на родството дават възможност да се открие и още един научен проблем. Обикновено се приема като аксиома твърдението, че ромите са етническа група, в която основна роля играе